

Vergaderjaar 2018–2019

26 991

Voedselveiligheid

Nr. 538

**BRIEF VAN DE MINISTERS VOOR MEDISCHE ZORG EN VAN
LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 februari 2019

Op 25 juni 2018 heeft de Commissie Sorgdrager haar aanbevelingen gepresenteerd naar aanleiding van de fipronilcrisis (bijlage bij Kamerstuk 26 991, nr. 536). De Commissie Sorgdrager heeft de ministeries van LNV en VWS aanbevolen de politieke en beleidsmatige verantwoordelijkheid voor voedselveiligheid eenduidig en sluitend te beleggen en daarbij te zorgen voor een passende, duidelijke aansturing van en relatie met de NVWA. Deze aanbeveling is opgepakt als onderdeel van een reeks ingezette acties om het systeem voor voedselveiligheid te versterken.

Wij hebben ABDTOPConsult gevraagd de huidige rol- en verantwoordelijkheidsverdeling voor de voedselveiligheid tussen de ministeries van LNV en VWS te beschrijven, inclusief de aansturing van en de relatie met de NVWA. Daarbij hebben wij ABDTOPConsult gevraagd enkele scenario's, waaronder de huidige taakverdeling, te beschrijven en de voor- en nadelen daarvan te analyseren. ABDTOPConsult heeft zich in haar analyse gebaseerd op verschillende documenten en tientallen interviews met belanghebbenden. Wij zijn ABDTOPConsult zeer erkentelijk voor het uitwerken van de gevraagde analyse. Het rapport van ABDTOPConsult, genaamd «Samen in de keten» vindt u als bijlage bij deze Kamerbrief¹.

Dit onderzoek beantwoordt niet alle vragen die voortkomen uit de bij de begrotingsbehandeling LNV 2019 (Handelingen II 2018/19, nr. 18, item 10) door de Kamerleden Lodders en Geurts ingediende en aangehouden motie die de regering verzoekt in kaart te brengen of de NVWA zich bezighoudt met het opstellen van beleid en welke stappen gezet moeten worden om de rolverdeling tussen de ministeries en de NVWA duidelijker vorm te geven (Kamerstuk 35 000 XIV, nr. 23). Hiervoor is een apart onderzoek uitgezet bij ABDTOPConsult. Over de uitkomsten van dit onderzoek wordt u binnenkort geïnformeerd.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Bevindingen ABDTOPConsult

ABDTOPConsult heeft geen grote knelpunten gesignaleerd in de huidige verantwoordelijkheidsverdeling. De samenwerking tussen de departementen is goed. Met het oog hierop is de precieze onderlinge verantwoordelijkheidsverdeling tussen VWS en LNV minder relevant. Wel zijn er op het grensgebied onduidelijkheden. De NVWA handhaaft alle regelgeving op het gebied van voedselveiligheid. Bij iedere denkbare verantwoordelijkheidsverdeling is sprake van een grensgebied tussen de ministeries van LNV en VWS.

ABDTOPConsult benadrukt dat beide ministeries, ieder vanuit hun eigen rol, een verantwoordelijkheid hebben voor de borging van de voedselveiligheid. Geconstateerd wordt dat beide departementen doordrongen zijn van het feit dat het belang van de volksgezondheid en voedselveiligheid altijd prevaleert boven economische belangen. Veelal liggen deze belangen in elkaars verlengde. In situaties waarbij wel sprake is van een belangentegenstelling moet de afweging gemaakt kunnen worden op het hoogste politieke niveau. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een crisis waarbij maatregelen kunnen leiden tot economische schade.

ABDTOPConsult heeft de huidige verantwoordelijkheidsverdeling in beeld gebracht. Het Ministerie van VWS is in beginsel verantwoordelijk voor de voedselveiligheid in de gehele productieketen, met uitzondering van het onderdeel waar dieren worden geslacht en uitgesneden en de bijbehorende koel- en vrieshuizen. Naast de verantwoordelijkheid voor het slachten en het uitsnijden van vlees is het Ministerie van LNV ook verantwoordelijk voor de veiligheid van diervoeders, diergeneesmiddelen, dierlijke bijproducten en andere wetgeving waarbij ook voedselveiligheidsaspecten aan de orde zijn (zoals regelgeving over gewasbescherming, diergezondheid en dierenwelzijn).

De onderzoekers constateren dat er op het grensvlak van de huidige taakverdeling enkele onduidelijkheden zijn. Zo blijkt de daadwerkelijke juridische verdeling van taken, zoals afgesproken in 2005², op onderdelen toch iets anders te zijn vormgegeven. Onderwerpen waar de verdeling onduidelijk is zijn hygiëne, microbiologische criteria en de Algemene levensmiddelenverordening.

Een heldere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden en goede samenwerking tussen alle actoren is in elk scenario nodig om de voedselveiligheid te borgen. Daartoe worden zeven aanbevelingen gedaan die voor elk scenario aan de orde zijn.

Zo geeft ABDTOPConsult aan dat het cruciaal is dat de rollen tussen de opdrachtgevers van de NVWA, de Inspecteur-Generaal van de NVWA en de eigenaar (de Secretaris-Generaal van LNV) helder zijn uitgewerkt en dat overleg ook transparant en vanuit een gelijkwaardige positie plaatsvindt. Ook beveelt ABDTOPConsult aan om te onderzoeken of, en zo ja hoe, de aansturing van de NVWA vanuit de opdrachtgevers beter kan aansluiten bij de kennisgedreven en risicogerichte werkwijze van de NVWA. Dit om een goede prioritering aan te kunnen brengen binnen de aan de NVWA verstrekte opdracht.

ABDTOPConsult benadrukt dat het belangrijk is dat crises en incidenten efficiënt en in goede samenwerking worden aangepakt. Het is van belang dat er een duidelijke en slagvaardige crisisorganisatie is ingericht en dat er regelmatig wordt geoefend. Hierbij wordt expliciet aandacht gevraagd voor duidelijke afspraken over de publieke crisiscommunicatie tussen de betrokken publieke partijen. ABDTOPConsult vraagt in het bijzonder

² Kamerstuk 26 991, nr. 119

aandacht voor een goede uitleg van de noodzakelijke handhaving bij overtreding van normen voor voedselveiligheid enerzijds en de korte- en lange termijnrisico's voor de volksgezondheid anderzijds.

Reactie op het rapport

ABDTOPConsult gaat in haar rapport niet alleen in op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de ministeries. Het rapport bevat ook verbeterpunten en aanbevelingen die betrekking hebben op het opdrachtgeverschap aan de NVWA, de aanpak van crises en incidenten en de aanpak om de zelfregulering door het bedrijfsleven te stimuleren. Deze aanbevelingen passen in de acties die worden uitgewerkt vanuit het Actieplan Voedselveiligheid³.

Verantwoordelijkheidsverdeling & betrokkenheid ministeries

Het rapport laat zien dat de huidige taakverdeling goed werkbaar is. Een andere taakverdeling is mogelijk, maar een directe noodzaak hiervoor ontbreekt. Belangrijk is dat beide departementen een verantwoordelijkheid hebben voor voedselveiligheid. Voedselveiligheid staat bij beide departementen centraal. VWS vanuit de bescherming van de volksgezondheid, LNV als onderdeel van de «licence to produce» van de gehele keten.

Gezien het feit dat de huidige verdeling goed werkbaar is en dat op enkele punten in de loop der jaren onduidelijkheid is ontstaan, zullen wij geen structurele wijzigingen aanbrengen in de huidige verantwoordelijkheidsverdeling.

De geconstateerde onduidelijkheden in de verantwoordelijkheidsverdeling zullen door ons worden opgelost. Ook zullen wij de verantwoordelijkheidsverdeling duidelijk communiceren aan het bedrijfsleven en andere betrokken partijen. Wij hebben ook aandacht voor de praktijkkennis en betrokkenheid van onze medewerkers. De capaciteit op het vlak van voedselveiligheid is uitgebreid, (praktijk)kennis van medewerkers heeft hierbij onze aandacht.

Opdrachtgeverschap NVWA

Toezicht is een belangrijk onderdeel van het stelsel voor de borging van de voedselveiligheid. Het opdrachtgeverschap van de NVWA voor voedselveiligheid moet goed en eenduidig zijn belegd. De NVWA houdt risicogericht toezicht. Zoals we ook in het Actieplan Voedselveiligheid hebben aangegeven wordt gewerkt aan een verdere professionalisering van het opdrachtgeverschap vanuit de departementen. Er zijn afspraken gemaakt over de taken en rollen van de opdrachtgevers en opdrachtnemer voor de gehele jaarplancyclus vanaf de opdrachtgeversbrief (Kaderbrief) tot de verantwoording in het jaarverslag. De ministeries versterken het opdrachtgeverschap richting de NVWA naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Sorgdrager door nadrukkelijker te sturen op de prioriteiten voor voedselveiligheid. Dit betekent dat de ministeries hier meer regie op gaan voeren. Naar aanleiding van dit advies van ABDTOPConsult werken we toe naar een gezamenlijke opdracht van de ministeries van VWS en LNV voor het toezicht op voedselveiligheid door de NVWA. Via een gezamenlijk overleg tussen LNV, VWS en NVWA waarin afspraken worden gemaakt over de prioriteiten voor het toezicht, worden de eerste stappen hiertoe gezet. Op termijn zal dit leiden tot een gezamenlijke jaarlijkse opdrachtbrief voedselveiligheid aan de NVWA.

³ Kamerstuk 26 991, nr. 536

Het voorstel om de werking van de driehoek eigenaar – opdrachtgever – opdrachtnemer te evalueren, nemen wij over.

Zelfregulering

Net als de onderzoekers vinden wij zelfregulering een belangrijk onderdeel van het stelsel van voedselveiligheid. In de Kamerbrief van 25 juni 2018 hebben wij onze stelselverantwoordelijkheid voor voedselveiligheid bevestigd. Wij zorgen voor een goed stelsel van wetgeving en toezicht & handhaving op voedselveiligheid. Het stimuleren van de zelfregulering door het bedrijfsleven maakt onderdeel uit van de stelselverantwoordelijkheid. Wij zijn inmiddels begonnen met een traject om met het betrokken bedrijfsleven afspraken te maken over de versterking van de zelfregulering. In de voortgangsrapportage van het Actieplan Voedselveiligheid informeren wij u over de voortgang van deze actie.

Aanpak crisis en incidenten en communicatie

Zoals in het Actieplan Voedselveiligheid aangegeven werken de NVWA, de ministeries van VWS en LNV en de eiersector aan een update van hun crisishandboeken en stemmen deze met elkaar af. In de loop van 2019 komt er een gezamenlijke crisisoefening. Ook zullen de ministeries van VWS, LNV en de NVWA afspraken maken over eenduidige publiekscommunicatie over crises en incidenten. Uitleg over te nemen maatregelen naar aanleiding van een overtreden norm voor voedselveiligheid maakt daarvan onderdeel uit.

Tenslotte

Het is positief te constateren dat de huidige verantwoordelijkheidsverdeling op het vlak van voedselveiligheid als goed werkbaar wordt gezien. We onderschrijven het belang van een goede samenwerking tussen de beide ministeries en eenduidig opdrachtgeverschap aan de NVWA om voedselveiligheid te blijven borgen. Onduidelijkheden in de verantwoordelijkheidsverdeling zullen worden opgehelderd. Bovengenoemde verbeteringen zullen zo snel mogelijk worden ingevoerd in onze taakverdeling. Met deze verbeteringen wordt het stelsel van de borging van voedselveiligheid nog verder verstevigd.

De Minister voor Medische Zorg,
B.J. Bruins

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten